СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 176. Джерзі Сіти, Н. Дж., понеділок, 1-го липня 1938. No. 176. Jersey City, N. J., Monday, August 1, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРОПАВ ВЕЛИКИЙ ЛІТАК З 15 ЛЮДЬМИ

МАНІЛЯ (Филипини). — Американська фльота розіслала заклик до своїх кораблів на Тихому океані шукати великого літака „Гаваї Клипер", що мав приїхати до повітряного порту ще в пятницю в полудне, а й досі не дає про себе чути.

На літаку, що важить 52,000 фунтів і належить до підприємства „Пан Американ Ервейз", знаходиться 15 осіб, між ними кілька американців. Догадуються, що літак-великан упав жертвою якоїсь пригоди 300 миль від острова Самар.

ЗАСУДЖЕНО „ЦАРЯ ПОЛІСОВОГО РЕКЕТУ".

НЮ ЙОРК. — Присяжні судді в місцевому суді в Бруклині признали Луїса Вебера, звісного як „царя полісового рекету" Бруклина, рекетіром. З ним засуджено його 13 помічників.

Рекет приносив „цареві" півтора міліона долярів на рік. Засудженим грозить вязниця від 6 місяців до 3 літ. Підчас розправи прокураторія послугувалася доказами з телефонічних розмов, підслуханих поліцією.

АДВОКАТИ ОБІЦЮЮТЬ ОБОРОНЯТИ ГРОМАДЯНСЬКІ ВОЛЬНОСТІ.

КЛІВЛЕНД (Огайо). — Френк Гоґен, нововибраний предсідник Американської Адвокатської Палати, заявив у своїй першій промові як голова, що Палата почне займатися обороною громадянських прав і вольностей. У тій цілі буде створений комітет, що заступатиме однаково багачів і бідних.

Один з делеґатів відразу поставив внесок, щоби Палата розслідила стан громадянських вольностей у Джерзі Сіті; справу відіслано до комітету.

БОРОТЬБА ЗА АСЕКУРАЦІЮ ЗДОРОВЛЯ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — На зборах комітету Конституційної Конвенції стейту Ню Йорк ведеться гаряча боротьба за асекурацію здоровля. Одна частина делеґатів домагається, щоб у стейті Ню Йорк заведено якусь стейтову систему асекурації здоровля. За цю пропозицію виступає між іншими Едвард Корсі, відомий суспільний діяч, бувший комісар імігації в нюйорськім порті. Багато делеґатів виступають проти внеску в імені лікарських організацій.

РЕКОРДОВА СПЕКА В СХІДНІХ СТЕЙТАХ.

ВАШИНҐТОН. — У пятницю навістила східні стейти найвища спека цього року. У багатьох містах, як Ню Йорк, Атланта, Канзас Сіти, Ричмонд, спека досягнула 90 ступнів Фаренгайта, у Вашингтоні, Четенуґа, Далас дійшла до 92, у Сан Антоніо й Солт Лейк Сіти до 98, а в Фінікс, Арізона, до 106.

ЗЕМЛЕТРУС У НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — У пятницю, коло 3. години, 44 мінути й 15 секунд рано, навістив місто Ню Йорк, повіт Вестчестер, Лонґ Айленд та поблизьку частину стейту Ню Джерзі землетрус. Щодо сили він представляв лиш одну третину сили подібного землетрусу Лонґайлендського заливу 18. липня 1937. року. Всетаки він мав досить сили, щоб розбудити багато людей. Поліційні стації були просто засипані телефонічними запитами, що сталося. Поліція думала, що десь у стороні нюджерзьких тунелів скоїлася якась експльозія, й вислала туди свої вози. Доперва пізніше тайну виявили сейсмографічні стації (що спеціяльно нотують потрясення землі при помочі відповідних чутливих інструментів).

Д-р Линч, директор сейсмографічної стації при Форгемськім університеті, каже, що в цій околиці землетруси трапляються просто кожного тижня, але вони заслабі, щоб мешканці їх відчули.

РОБІТНИЧА РАДА ЗАКИДАЄ ФОРДОВІЙ КОМПАНІЇ ШПИГУНСТВО.

ВАШИНҐТОН. — У своїм рапорті Федеральна Рада Робітничих Відносин обвинувачує Фордову компанію за шпигунство серед робітників. Рада зажадала від підприємства приняти наново до праці 50 робітників, відправлених рік тому з бофальської фабрики Форда за юнійну агітацію.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПРОТИ РОБІТНИЧОЇ РАДИ.

ВАШИНҐТОН. — Адвокат Американської Федерації Праці виступив з публичною критикою рішення Краєвої Ради Робітничих Відносин, котрим признано, що юнія машиністів має бути звязана з Комітетом Промислової Організації, а не з Федерацією Праці. Адвокат закидає Раді сторонничість.

ПРОТИРЕКЕТІРСЬКИЙ ЗАКОН ОБОВЯЗУЄ І ЮНІЇ.

НЮ ЙОРК. — Федеральний суд вирішив в одній справі, що федеральний антирекетірський закон відноситься теж до юній. І рекетірська юнія і її урядники відповідають перед законом як звичайні рекетіри.



ПОВІНЬ У ЯПОНІЇ.

Зливні дощі, що падали в Японії три дні, заподіяли виливи рік, які залили кілька міст та спричинили сотки смертей. Світлина представляє сцену в місті Кйото, старій столиці Японії, де ріка Камо зірвала головний міст.

НІМЦІ ЗБІЛЬШУЮТЬ СИРІ ПРОДУКТИ.

Німецький трирічний плян, що збільшити продукцію місцевих сирих продуктів і в той спосіб бодай частинно увільнитись від заграниці, почав давати добрі успіхи. Німеччина тепер починає чимраз менше імпортувати, задоволяючи свої потреби внутрішними сирівцями.

НАЙБІЛЬШИЙ БАГАЧ І НАЙБІЛЬШИЙ СКУПАР.

Найбагатішою людиною на світі є князь Нізам, володар великої країни в серці Азії, що називається Гайдерабад і Берар. Всі американські міліярдери, як Морган, Рокефелер, Вандербілд та всі індійські магараджі, є жебраками з порівнанні з тим східнім Крезом. Кажуть, що Нізам має сьогодні тільки самої готівки на суму 10 міліярдів злотих!... Його майно постійно росте з року на рік. На кожні свої уродини дістає він у дарунку від своїх підданих гостинці, вартости 15 міліонів. А минулого року з нагоди свого срібного весілля зібрав Нізам у готівці коло 20 міл. злотих. Володар Гайдерабаду є власником 30 чудових теренів, його дорогоцінності оцінюють на головокружну суму — 200 міліонів злотих.

Але кажуть, що цей багатій є страшенно скупий. Нікуди не виїздить, не подорожує, їсть дуже скромні страви, одежину так довго носить на собі, поки вона не розлетиться на клапті. Наймилішою його розривкою є замкнутися на вечір у самітному підземеллі, де зібрані всі його скарби, та насичувати своє око тими казковими багатствами, що там лежать від віків.

ПІДПАЛИВ ДІМ, ЩОБ ОСЯГНУТИ ОБЕЗПЕЧЕНЕВУ ПРЕМІЮ.

В Іскані, пов. Перемишль, вибухла грізна пожежа в будинках Казимира Круля, що згоріли до тла, не зважаючи на негайну рятункову акцію. Слідство виявило, що вогонь підложив сам господар, щоб осягнути асекураційну премію. Справою Круля заціkaвився прокуратор.

ЗА ЩО АРЕШТУЮТЬ.

Польська поліція, арештувала в Лютовиськах, повіт Самбір, магістра прав, Антона Сілецького, за це, що він, промовляючи на закінченні Курсу Сільського Господаря, висловився про донощицтво як найбільший шкідник у житті кожної нації. Арештований перебуває вже третій місяць у польській тюрмі як слідчий вязень, та не доручено йому ще досі акту обвинувачення. Видко, що сьогодні не вільно вже вживати на східніх українських землях слова „донощицтво". В цей спосіб хочуть поляки виховати собі кадри донощиків серед молоді; мовляв, це приносить користь „польському сполеченству".

ТАЄМНИЙ НАПАД.

Село Радомишль на Волині відоме з „навертання" в ньому українських селян до шляхотства і римо-католицизму. Не так давно трапилася в ньому подія при дуже таємничих обставинах. Мешканець цього села, Фелікс Скибинський, брав дуже активну участь у цій акції. Після цього хтось напав на нього і сильно побив. Скибинського перевезли до повітового шпиталю в Луцьку, де він умер. Одні кажуть, що це були парубоцькі порахунки, інші — що цей напад вяжеться з акцією навертання.

ВІДКРИЛИ НОВИЙ ВОДОПАД В АРГЕНТИНІ.

80 км. від Обера відкрили припадково новий водопад і назвали його „Сальто Енкатадо". Водопад високий 57 метрів. Вода, що спадає прямовисно вниз з висоти 57 метрів, губиться в підземним тунелі і випливає на поверхню у віддалі коло 200 метрів, де творить другий водопад, високий 25 метрів.

ВІДКОПАЛИ МОГИЛИ ЖЕРТВ ПУНСЬКИХ ВОЄН.

Недавно в Італії відкопали коло Каннів могили римських і картагінських вояків, що згинули 216-го р. перед Хр. підчас пунських воєн.

КОРИҐЕНИ ВИТАЮТЬ ІМЕНИННИКА.

На привитання Доґласа Коригена, що перелетів через Атлянтик, збираються в Ню Йорку люди, що теж називаються тим іменням. Досі вже зголосилося 29 нюйорчан, що називаються Кориґен.

ПОЛІЦАЙ ЗГИНУВ ВІД КУЛЬ БАНДИТІВ.

У Люблинщині відомі лихої слави бандити: Юзеф Русін, Задурскі й Вжоцкі. Вони мають на сумлінні смерть пшод. Водницкого й напад на купця худоби Гуйского з Лукова. Від часу останнього заграбили 10,000 зл. По останньому нападі змобілізували цілу люблинську поліцію й перевели облаву на просторі луківського повіту. Підчас облави поліційна стежа стрінула в лісі Русіна й Задурского, що приняли її стрілами. Вивязалася стрілянина; в ній впав убитий пост. Дзіда, а пост. Хаберскі був тяжко ранений. Бандити втекли. Погоня триває.

ОРИҐІНАЛЬНИЙ РЕКОРД.

Особливий рекорд здобув один підстаркуватий турок, Мустафа Кішлі. Коли його недавно приловили на гарячому вчинку крадіжу та поставили перед суд, суддя, що переводив розправу, запитав його, скільки разів він був уже караний.

— 400 разів! — відповів із гордістю Мустафа.

Суддя зразу міркував, що злодій строїть собі невідповідні жарти, але, заглянувши до актів, переконався наглядно, що підсудний говорить правду. Зґаданий турок ціле своє життя мандрував постійно з вязниці на волю і з волі до вязниці. За незліченні свої проступки пересидів він у холодній, беручи на гурт, 32 роки! Карали його завжди за дрібний крадіж. Мустафа Кушлі має тепер 58 літ.

СМЕРТЬ ВІД ГРОМУ.

Підчас бурі над Роґізном, повіт Жидачів, грім ударив у занятого на полі при сіножатях 55-літнього Василя Шведа, що згинув на місці.

НЕБЕЗПЕЧНІ ЯПОНСЬКО-СОВЄТСЬКІ ТЕРТЯ

МОСКВА. — Совєтська преса подає, що на совєтсько-манчуцькій границі прийшло знов до сутички між совєтськими і японськими відділами, внаслідок чого вивязалася стрілянина, в якій згинуло кілька вояків по обох сторонах. Совєтські джерела твердять, що це японські відділи напали на совєтські й останні мусіли боронитись. Пояснюючи цей випадок, совєтська аґенція „ТАСС", говорить, що „японці перехвалювалися, що хопляться зброї, і, видно, тепер хочуть чином доказати ту перехвалку".

ТОКІО. — Японські круги потверджують збройну сутичку з совєтськими відділами, але подають цілковито інше пояснення. Вони говорять, що совєтський відділ, зложений з десятьох вояків, запустився 900 стіп на манчуцьку територію. Японські відділи мусіли вжити зброї, щоб їх звідти вигнати.

СОВЄТИ ПРОВОКУЮТЬ ЕСТОНІЮ.

ҐЕЛЬСІНҐФОРС (Фінляндія). — Совєти влаштовують на Балтійськім морі великі морські маневри. Притім совєтські воєнні кораблі і підводні лодки провокаційно підіздять під естонські береги. Раз на естонських водах появились дві совєтські підводні лодки і заатакували естонську лодку. Вони взяли її між себе і змушували плисти в тому напрямку, в якому їм подобалось. Іншим разом воєнний корабель підплив під сам беріг. Щойно коли з берега вистрілили кільканацять разів понад нього з гармат, він відплив. Естонський уряд занепокоєний, бо ті випадки мають виразно провокаційний характер.

ПАПА РИМСЬКИЙ ОСТЕРІГАЄ ФАШИСТІВ.

ВАТИКАН. — Папа римський виголосив проповідь, у якій гостро натаврував італійських фашистів за приняття в себе расової політики. Він накликав їх, щоб завернулись, поки час. Він також остеріг італійський фашистівський уряд за його погрози в бік католицької церкви. „Хто вдаряє в католицьку акцію, той вдаряє в католицьку церкву. А хто вдаряє в католицьку церкву, вдаряє в папу. А хто вдаряє в папу, той згине". Так закінчив свою проповідь папа.

ПОВСТАННЯ В ГРЕЦІЇ.

АТЕНИ. — На грецькім острові Креті вибухло повстання, звернене проти нинішнього диктаторського уряду ген. Метаксаса. Повстанці роззброїли малий ґарнізон війська, захопили державні будинки і радіостацію та закликали ціле населення Греції, щоби прилучилося до їх повстання. Та населення до повстання не прилучилось і, не діставши нізвідки помочі, повстанці під напором урядових військ мусіли піддатись. Повстання тревало всього чотири години. Проводив ним шурин бувшого грецького премієра Венізельоса, Міцоакіс.

З „ПРИЯТЕЛЬСЬКОГО" БОКУ ПІДХОДЯТЬ ДО ДОВГІВ.

ЛОНДОН. — У звязку з напруженим положенням в Европі та можливістю нової війни лондонські круги нагадали собі, що добре булоб полагодити якось справу американських довгів, щоб у той спосіб забезпечити собі знову в Америці кредит. З ріжних англійських сторін ідуть натяки на полагодження цеї справи. Англійський фінансіст лорд Като сказав, що до тих довгів треба підходити з приятельського боку, а Америка повинна зректися всіх відсотків від довгів. Лорд Като говорив, що коли один приятель позичає другому гроші, як той друг у великій біді, то він і не думає про відсотки. В імені Америки він говорив, що вона теж не думала про відсотки. В святім огірченні він запитував: „Як це могло так статися, що хтось вплутав до цеї справи відсотки?"

ПОЗАКУЛІСОВА ПОЛІТИКА НІМЦІВ.

ПАРИЖ. — До Парижа приїхав спеціяльний висланник Гітлера, капітан Відеман, який в імені Гітлера переговорював з високими представниками Франції. Догадуються, що він в імені Німеччини пропонує заключення пакту між чотирма державами, Німеччиною, Італією, Англією і Францією, який ґарантував би в Европі мир щонайменше на пять років.

ДАНСЬКА ДІВЧИНА ПЛИЛА МОРЕМ 40 ГОДИН.

КОПЕНГАҐЕН. — Данська 19-літня пливачка Джені Камерсґард проплила з данського побережжя до німецького, віддаленого в простій лінії 27 миль. Та фактично Джені проплила 37 миль, бо хвилі відносили її на боки. Забрало це їй поверх 40 годин. Цікаве те, що, вийшовши з води, вона не почувала омучення і перша річ, якої зажадала, була — купіль. Кормили її по дорозі смаженими ґрабами.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЖІНОЧА ПРАЦЯ Й ЖІНОЧА ЗАПЛАТА

Комісар праці в стейті Ню Джерзі предложив стейтовому губернаторові звіт з розсліду стейтового уряду праці над працею жінок і дітей у тому стейті. Отже звіт відноситься до такої важної справи, що висліди цього звіту можуть мати значіння не лише для цього стейту, але й для інших.

Розслід, ведений урядовими бюрами при допомозі ріжних жіночих громадянських організацій, передовсім вийшов із заложення, що жінка, котра живе з родиною, потребує для самого прожитку принаймні 588 долярів на рік; а жінка, котра живе самітна, потребує на самий прожиток 663 доляри на рік. Для відповідного життя жінка при родині потребує 1,001 долярів на рік, а жінка самітна 1,147 долярів.

Щоб дати поняття про те, як розслідники дійшли до таких цифр, вони подають, що числили, що жінка, котра живе як член родини, потребує на дім, себто оплату комірного, тепла й огрівання води 517 долярів на рік, на поживу 234 доляри, на закупно одіння 392 доляри, на утримання одіння $19,35, на власну особу $36.78, на медичну опіку $113.97. Інші життєві вимоги, як перевіз, добродійні цілі, цукорки, цигаретки й принагідні видатки вимагають $194.20.

Дослідники приняли, що кожна жінка мусить видати на пудер $1.60 на рік, на кіно $10.64; на танці, театри, відчити $6.54; спортові кляси $4.32; оплати до клюбів $5.77; прогульки $6.90; причандали до забав $4.17; на вакації $40; на школу й читання $16; на церкву $11.20.

У стейті Ню Джерзі є від 170 до 200 тисяч жінок, що заробляють працею на життя. З того числа принаймні 100,000 осіб не дістають за свою працю стільки, скільки треба на відповідне життя за думкою згаданих розслідників.

Який вислід цього стану, можемо догадатися. Як людина не має за свою працю такого доходу, якого доконче треба для відповідного прожитку, то обтинає значно свої вимоги. Вона не видає грошей на школи й церкву, або не бере вакацій і не вибирається на прогульки, або не ходить до театру чи до кіна. Вона може не дбає за спорт, або не ходить, на випадок недуги, до лікаря, або до дентиста. Вона може купує дешевше одіння, або їсть менше. Вона робить одну або більше таких „ощадностей".

Серед працюючих жінок стейту Ню Джерзі є принаймні 35,000 таких жінок, що не заробляють тижнево навіть по $5, себто на рік понижче $260. Ці жінки мусять свої життеві потреби стинати на більше ніж половину. Який це вплив має на їх здоровля, тілесне й умове, на їх задоволення з життя, теж легко догадатися. Тому можна сказати, що своїм звітом про працю жінок і їх заплату стейтовий уряд подав не лише мертві цифри, але й вимовні факти: мертві цифри говорять сильніше, ніж сильні слова.

СТАЛІН ХОЧЕ БУТИ НАСЛІДНИКОМ ПЕТРА ВЕЛИКОГО

Культурна думка, стоячи все перед новими, безконечними процесами, питається сама себе, що це все має значити і до чого властиво прямує совєтська Росія.

На це питання старається дати відповідь невелика книжка „Нох Нахт ібер Русслянд". **(Над Росією ще ніч).** Написав її якийсь швайцарський німець, що був колись у Советах „спецом", а назвав себе псевдонімом „Томас". Цей двобродій пережив там на службі кілька років, навчився добре по російськи, перейшов цей край здовж і поперек та ґрунтовно його пізнав. Є це уміркований лїберал, отже не бувший комуніст, що розчарувавсь у своїх комуністичних ідеалах. Книжка Томаса є тимбільше немила для Советів, що автор просто з великим ентузіязмом висказується про діяльність самого Сталіна. Одначе той ентузіязм автора стане кісткою в горлі всіх урядових і заприсяжених поклонників сталінського режіму, бо п. Томас уважає Сталіна — не менше й не більше — **одним з найґеніяльніших російських царів.** На його думку, Сталін є може одиноким достойним наслідником Петра Великого, що то „пробив Росії вікно до Европи", старaючися втягнути московсько-азійську суспільність під впливи европейської культури. І як Петро Великий при допомозі шибениць і кнута, так тепер і Сталін розпаленим залізом диктатури хоче змусити Росію, що є лише відногою Азії, **закинути вроджене лінивство** та при допомозі безоглядної тиранії примусити цей **хоробливо балакучий нарід** до тяжкої праці за прикладом европейських зразків.

Бож і комунізм є в ґрунті речі европейським продуктом, перещіпленим на російський пустий ґрунт, що цілковито не надавався до такої проби на великанську міру. (Це вже і пок. Масарик ствердив! — Кл. Обух).

Москаль попросту не вміє працювати! Росію заливає несамовита **хвиля балакучости** (а ще в супроводі безконечного пиття чаю!—Кл. Об.). Усі там диспутують. Усі балакають цілими годинами, але забиратися до праці — ані руш...

Безсмертною заслугою Сталіна є передовсім те, що він зробив Росію незалежною від Европи, створюючи підвалини для **советської армії.** І власне перша пятилітка була тою пробою зробити Росію незалежною від Европи. І так, створено добре засоблену армію та военний промисл, без котрого армія не моглаб жити. Армія — це дійсно одинока область у советській Росії, у котрій справді серіозно працюють, бо поза нею починається вже царство лінивства (обломовщини!! — Кл. Обух) та страшної балакучости. Може Сталін був справді у своїй молодості переконаним революціонером, хоч і ніколи не грішив надто великою проворністю ума. Одначе краще від Троцького (жида! — Кл. Об.) знав він російський нарід, дарма, що з роду він грузин. Він рішив перемогти ту балакучість, леґейдарство та вроджене лінивство при допомозі величезної пропаґанди. І почалося виславлювання „ударників" та „стаханівців", але все те на ніщо не придалося... Прогулька французьких гірняків до Советів здемаскувала цілий „стаханівський" бльоф. Бо ось ті гірняки попросили, щоб їм дозволено одну днину попрацювати в російських копальнях разом з російськими товаришами. І французи цілком не надсаджувались, а проте зовсім легко осягнули стаханівський рівень.

Крім того російський робітник ненавидить стаханівців з цілого серця й уважає їх за звичайних зрадників. Так отже прийшов Сталін до переконання, що Росію може врятувати лише тверда рука деспота; що сама пропаґанда не вистане; що треба, говорячи по простому, **„вхопити за морду"** неспосібного до витревалої праці советського робітника і мужика.

А тому, що Сталінові перешкоджали старі комуністи, які не годні були забути перших ґеройських часів домашньої війни, що вже до минувшини належать, і тому, що Росія мусить узятись до перегонів у праці, якщо хоче взагалі задержати своє існування, то Сталін рішився просто **зліквідувати комунізм.** Він перевів ту ліквідацію ґрунтовно і без ніякого компромісу. По банкротстві другої пятилітки, що мала дати Росії „краще життя", треба було знайти якогось **„жертвенного козла".** І справді знайшов він його в особах старих большевиків та „червоних директорів". Але чи Сталінові вдасться по зліквідуванні комунізму піднести видатність праці советського робітника, на це нема відповіди в книжці Томаса. То лиш одно є, на його думку, найцікавіше: що Сталін навязав свою роботу до московських царів і що він є попросту **одним з найґеніяльніших московських царів.**

Тут требаб до виводів п. Томаса додати дещо і з нашого боку.

Змінити вдачу московського робітника чи селянина можна лише через відповідне виховання, і то в атмосфері великої свободи, зокрема свободи преси. Московське баламутство (котрим і наші наддніпрянці, коби здорові, заражені) виросло власне на тлі неволі, браку свободи преси та свободи слова. Люди жили (а й тепер живуть) „підпольним" життям і виладовують свою життеву енерґію в безцільнім баламутстві, а денервуючий **чай,** масово випиваний, дає їм **оману діяльности,** котрої фактично нема. Ще російський письменник Турґенев, перекручуючи жартом слова німецького письменника Шілера, написав. „Єдох дас шреклїхсте дер Шреккен іст айн руссішер „кружок'' ін дер Штадт Москав'' (найстрашнішим з усіх страхіть є російський „кружок" у місті Москві). І лише **при такій пустій балакучості, підсичуваній бездонними струями випитого чаю (про „водку'' вже й не говоримо!), міг** так довго **вдержатись царський деспотизм. Колиб не світова війна, то він державсяб** і досі.

Клим Обух.

Степан Ґела.

ДАЛЬШІ РОЗКОПИ ОСМОМИСЛОВОЇ КАТЕДРИ В КНЯЖОМУ ГАЛИЧІ — КРИЛОСІ

Під кінець червня до княжого Галича — Крилоса виїхав доц. д-р Я. Пастернак на дальші археольоґічні обсліди останків Осмомислової Катедри, що її обвідні фундаменти вже відкрив минулого року. Ті фундаменти і камяний саркофаґ тепер є накриті тимчасовим дахом, що його побудовано ще в осени перед дощами та снігом і морозами.

Тепер, завдяки щедрості Ексц. Митрополита Андрея, почалися дальші обсліди. Пляново розкопують нутро Катедри. Вже до нині відслонено східню частину першої, другої й третьої (головної) нави. Старанна обрібка тесаних камінних бльоків, дивно сильна мулярська заправа, масив фундаментів, а передовсім дуже добре їх збереження прямо приковують очі глядача. Мимоволі насувається думка про високо розвинену архітектуру Княжої Галицької, а опісля Галицько-Волинської Держави. Осмомислова Катедра справді була жемчугом галицької архітектури. Побіч фундаментів тут то там збереглися кусні підлоги катедри, виложеної алябастровими плитами.

Та цьогорічні археольоґічні досліди не обмежилися виключно до розкопів фундаментів Катедри. Заходами і коштом Товариства Прихильників Культурно-історичного Музею Наукового Товариства ім. Т. Шевченка ведуть одночасно досліди на „Золотому Тоці", що ділить його від Катедри т. зв. „Базар". Тут — як кажуть наші літописи — стояла двірська церква св. Спаса та княжий терем-палата. Дотепер відкопано дуже багато предметів, що мають дуже велику культурно-історичну вартість та одночасно дають нам образ високої культури в княжій добі. Вони віддзеркалюють життя-буття княжих часів та вказують на живі політичні, культурні й торговельні взаємини княжого Галича з цілим культурним Сходом і Заходом. Тут згадаємо ще, що ті досліди зовсім несподівано відкрили трацькі оселі з тілопальними гробами і вказують на те, що „Золотий Тік" був заселений іще 2,000 літ перед княжою добою, а 1,000—800 літ перед Христом. Такі цінні висліди розкопів д-ра Пастернака на „Золотому Тоці" є доказом, що Т-во Прихильників Культ.-іст. Музею Наук. Т-ва ім. Т. Шевченка забралося до здійснення дуже великого діла, бо задумує фінансувати розкопи цілого „Золотого Току". Ми певні, що ті численні прощі-прогульки, що вже напливають до княжого Галича — Крилоса, матеріяльно поможуть Т-ву здійснити його високо культурні пляни.

Ми свого часу писали про виклад д-ра Я. Пастернака в Берліні та Бресляві про його відкриття в княжому Галичі — Крилосі. Тепер довідуємося, що у звязку з тим викладом та у звязку з великим заціkавленням німецьких археольоґів розкопами біля Осмомислової Катедри в серпні ц. р. до княжого Галича — Крилоса має приїхати кілька визначних німецьких археольоґів, щоб оглянути висліди дослідів над галицькою митрополичою Катедрою.

„ДЛЯ ДОБРА СЛУЖБИ!"

Нарешті і в польській пресі зачали підноситися голоси проти самовільного переношення вищими властями ріжних урядовців з місця на місце **„для добра служби!"** Практикується це особливо щодо вчителів. Дуже часто, якщо чоловік і жінка є заняті при одній народній школі, „владза" переносить одно з них „для добра служби" на яке нове місце 100 або більше кільометрів дальше.

На тім тлі повстають нераз правдиві родинні траґедії, з все „для добра служби", бо проти того рекурсу нема! Але трапляються з нагоди того славного „добра служби" також деякі цілком незвичайні події, як напр. одна, піднесена в соймі в інтерпеляції посла Любельского, досить неспокійного ксьондза. Він вніс до премієра міністрів та міністра судівництва інтерпеляцію в справі присуду окружного суду в Ґрудзьондзі, виданого дотично комісаря летучої (!) бриґади скарбової, Стефана Думаньского, обвинуваченого за полове надуживання нелітніх дівчат. Та інтерпеляція звучить: Загальна опінія є потрясена відомостями, поданими пресою, що окружний суд у Ґрудзьондзі видав присуд, що звільняє Стефана Думаньского, комісаря летучої бриґади скарбової контролі, від заміту полового надуживання нелітніх дівчат, і то не лише тому, що повірив його соборoні, начебто він помилявся щодо віку надуживаних ним дівчат, але також і тому, що він це ділав **„для добра служби",** бо, позбавляючи тих дівчат невинности, старався рівночасно дістати від тих дівчат інформації дотично скарбових проступків.

З уваги на це, що та відомість викликала в цілій суспільності велике обурення, бо ніяке „добро служби" не може оправдати таких неморальних метод і засобів псування молоді, запитує пос. кс. Любельскі, чи то справді так було, і що задумує п. премієр зробити, щоб ображеній опінії загалу дати повну сатисфакцію.

Відповідь на це міністра президента ще не наспіла.

Ю. Г.

О. Луговий. Автор застерігає за собою всі права.

ЗА УКРАЇНУ

(ВІРА БАБЕНКО)

Повість із часів революції і повстанської війни у Великій Україні. (В двох частинах).

Частина друга

40)

Віра перечила. Вирослій у селі дівчині незрозумілими здавалися погляди старшини і його прихильність до чужої українцям суспільної системи. До того вона дивувалася, як він, українець, служить в армії, як не як, але ворожій українству. Старшина здавався їй доброю людиною, тож Віра сподівалася почути від нього щиру відповідь.

— Як попав я до денікінців, питаєте? Зневіра загнала і необхідність... Українцем я почуваюся вже давно, ще зперед війни. І, повірте мені, щиро бажаю добра українському народові. В часі гетьманського перевороту я був у Києві, добровільно вступив у сердюцьку дивізію і служив Україні вірно і щиро, бачучи в гетьманові олицетворення традиційного українського монарха. Поки був гетьманат, був і сякий-такий лад в Україні. Нехай, що і піддержуваний суворими карами, але був... Не закриваю: були кари, карні відділи, експедиції... Але був і послух, дисципліна, ніхто не дрижав за своє життя. За злочини каралося, хтоб їх не діяв.

— Ну, вже й лад був! А чи каралося за злочини над селянами? — горячилася дівчина. — Мали ми досить уже тої гетьманської влади!... Ось у нас Просвітній Дім не давали навіть відкрити, експедиційний відділ спровадили...

— А скажіть мені щиро, панно Віро, — чи цьому винні система і монарх, чи люди, що попримазувалися до державного жолоба? — в свою черґу горячився старшина. — Чи гетьман, наприклад, знав про вашу Просвіту, або видав закон проти просвітніх товариств взагалі?

— Не знаю... Думаю, що ні... — згодилася Віра.

— Отже самі думаєте, що ні. А сталося так тому, що Україна перебувала в безладді та заколоті і гетьманові дісталася невдячна місія заводити лад і спокій у державі. Добрих та ідейних адміністраторів не виставало на таку велику країну, тож владу доручувалося без розбору, часом зовсім невідповідним людям.

— А чомуж гетьманський уряд не співпрацював з українськими народніми діячами?

— Власне, що хотів і закликав до співпраці. Тількиж... українські політичні партії до співпраці з гетьманом не стали; вважали за відповідніше критикувати, робити заколот та на спілку з ворогами підготовляти повстання.

— Бо влада була не українська — не згоджувалася знов Віра.

— А хтож їм шкодив створити українську владу? У всякому випадку не гетьман. Та, зрештою, хтож завів був лад в Україні? Ця, як ви кажете, неукраїнська влада відкрила тисячі українських шкіл, більше півтораста шкіл середніх, два університети, університетські окремі факультети, академію... Ця неукраїнська влада підготовила кадри для вісьмох українських піших корпусів, для вісімнацятьох полків кінноти. У грудні мав відбутися набір рекрутів, що дав би Україні двістатисячну армію, а в березні другий... Булаб армія, булаб і держава... Але піднялося оте нещасливе повстання і всі заходи знівечило... Після повстання і повалення гетьманату я пробрався додому, а недавно був мобілізований в добровольну армію...

— Таж повстання було проголошене у відповідь на федерацію!

— Ви неправдиво поінформовані — заперечив старшина. — Повстання підготовано ще задовго передтим, а почалося за кілька днів перед тою деклярованою федерацією. Правдивіше, декларація була відповіддю на повстання. Та й проголошено її під натиском інших держав.

— Отже повстання було шкідливе? — ніяковіючи питалась Віра. У неї заворушились нові думки під впливом слів старшини.

— Було безперечно передчасне, а тимсамим і шкідливе — потвердив співрозмовник. — За гетьманату Україна мала всі завдатки стати сильною і великою державою. З ним числились і приятелі і вороги. Колиб Україна зорґанізувала була свою армію, забезпечила свої границі, впорядкувалася в нутрі, то тоді був би час на повалення гетьманату, колиб він показався невідповідним... Але з інакшими наслідками для України...

Розмова затягнулася далеко за північ. Лежачи, Віра передумувала слова старшини — людини, як вона думала, гарної і щирої. Він відкрив їй багато такого, чого вона не знала. До того вона вважала гетьманат накиненою Україні чужою владою, дарма, що рідною за традиціями. І в промовах усяких політиків і в часописах було стільки вилито помий на гетьманат, що хіба великий знавець подій міг би цьому не повірити. А воно ось як!... Пригадувала слова: тисячі шкіл, університети, академія, українське військо... Не скрізь було так, як у Криворіжжі... Алеж гетьман землю відібрав у селян! — блукала думка. — Так. Одначе кожний селянин міг набути землю на викуп на довгорічні сплати... Вона знала, як селяни цінять свою наслідувану від батьків землю, або куплену за запрацьований гріш... Ні камінчика на ній не знайдеш, ні корінця... А за дармовою землею в їх околицях ніхто і не побивався, хіба такі Семени Руді... А карні експедиції?... Так, але це було під натиском німців, а певно нераз селяни і заслужили на кару... Заслужили одиниці, а потерпів загал... Та як би воно не було, а нарід раз переболів би, не каравсяб роками у неволі, не бушувалиб ворожі орди по Україні...

В душі дівчини робився перелом. Вона знала, що гетьман випроваджував Січових Стрільців у Галичину на поміч галицькому війську проти поляків, давав зброю й амуніцію, і в душі знову зароджувався новий сумнів: — хто винен у програній галичанами війні — чи не Січовики? Одначе всьому старалася знайти оправдання. Пробувала боронити Директорію, та в душі чула, що не зможе. Забагато вона бачила і пережила за короткий час від повстання Директорії до окупації Криворіжжя червоною армією. Нарід кинувся на зазив Директорії тисячами... Але щож тому за причина, що запал селянства за такий короткий час зовсім погас? Що тому за причина, що до півтора місяця після вступу військ Директорії у Київ, коли ціле Лівобережжя і Слобожанщина були в її посіданні, большевики окупували ті землі і зайняли Київ? Безладдя і заколот, чи недосвідність і невмілість провідників повстання, а може і навмисна, злочинна нерозпорядність?

Пригадала й арешт батька гетьманцями. Він здавався їй тоді мучеником за ідею і нарід. І тепер вона вважала його таким. Але тоді його держали в арешті можливо забутого і покинутого, як того французького Монте Крісто... Одначе він тоді вернувся... А його за те запроторили і згубили ті, що несли в Україну кличі „без хлопа й пана", та волі і братерства людства... Згубили, невідомо де і як... Що батька нема живого, Віра була певна.

Можливо, що й останнього гетьмана сучасники не зрозуміли, як не розуміли колись кроків Хмельницького, Виговського, Дорошенка і Мазепи; били, валили і проклинали їх...

Від того часу Віра стала інакше думати про гетьманат. Коли раніше він здавався їй чорною плямою в історії визвольних змагань, то після розмов та обдумувань задивлялася на нього як на один зо світліших періодів змагань України за волю.

Повна патріотичних почувань любови до краю і рідного народу, Віра прагнула великих і відважних чинів на користь Україні, під якою кермою вона не булаб. Повільно дівчина перероджувалася з республиканки у всеукраїнку, смілу і горду бойовичку за права українського народу. І незадовго вона тим чинам посвятилася... Посвятився і той старшина ворожої армії, відкривший їй правду про обовязок громадянина помагати і піддержувати кожну, не чужу національно, владу на своїй землі.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

У відозві до односельчан села Буциків, пов. Скалат, пропущено адресу, на яку треба слати жертви: Дмитро Хрупалик, 651 Summer St., Holyok, Mass.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

УКРАЇНА ЯК НАГОРОДА.

Зприводу донесень про „чистку" в Україні, заряджену Москвою, пише в Герстових газетах фейлетоніст Бенджемин Де Касерес, що ця „чистка" має свої причини в тому, що Москва боїться, щоб в Україні не було людей, які на випадок війни між Росією й Німеччиною тягнулиб за Німеччину.

Мовляв, Україна дуже придаласяб Німеччині, а без України Росія втратилаб дуже багато. Отже й Московщина й Німеччина мають сильний інтерес у пануванні над Україною.

Цей інтерес нібито тепер виправдує Московщину за її жорстоку розправу з тими, що не будуть боронити московського панування над Україною. Якби Україну захопила Німеччина й зробила в Україні таку „чистку" серед тих, що не боронилиб німецького панування над Україною, то тоді певно знайшлисяб ґазетярі, що виправдувалиб те, як нині виправдують московську „чистку".

ЛИШЕ ДВІ СТОРОНИ?

З писання Бенджемина Де Касереса виходилоб, що є лише дві сторони, життєво заінтересовані в Україні: Московщина і Німеччина.

З писань Бенджемина Де Касареса зовсім не видно, що в світі може бути ще одна сторона, живо заінтересована в Україні, наприклад сама Україна.

Та Бенджеминові Де Касересові за це пропущення дуже дивуватися не можна: адже є навіть такі українці, що знають в Україні лише інтереси московські або німецькі, а про українські не знають.

„СОЛОДКІ СЛОВА" І ПОЛОМАНІ ОБІЦЯНКИ.

Такими різкими словами характеризує „Манчестер Ґардієн" кампанію польської преси проти німецького уряду за його трактування польської меншини в Німеччині. Виходилоб, що Німеччина давала в тій справі Польщі ґарні обіцянки, але їх не сповняла.

Якщо це так, то чи має Польща багато причин на це нарікати? Хтож є майстром у даванні національним меншинам ґарних обіцянок і в їх не виконуванні?

Поломання Німеччиною обіцянок, даних Польщі, міг би дехто приняти за доказ, що Німеччина виконає свої обіцянки супроти інших: чи справді можна ждати від довжника, який не платить своїх довгів, за які можна пізвати в суд, що він заплатить довги, за які в суд не можна йти?

ЗНАЙШЛИСЯ ОБОРОНЦІ.

На річній конвенції Американської Адвокатської Палати внесено проєкт резолюції, в котрій осуджується кривдження національних меншин у Німеччині.

Поклинкуються на сентимент лядности, що нібито не дають американським адвокатам дивитися мовчки на ті переслідування.

Про переслідування меншин у Польщі, Росії й Румунії резолюція мовчить. Видно, що сентименти людяности в американських адвокатів досить гнучкі: не можуть зносити без протесту виду переслідування національних меншин у Німеччині, але вид переслідування національних меншин у Росії, Польщі й Румунії зносять без труду.

ТРАГІЧНА смерть Сл. П. Полк. ЕВГЕНА КОНОВАЛЬЦЯ з рук ҐПУ виказала, що Східня Україна сьогодня в огні революційної боротьби з Москвою. Покажім перед світом нашу з нею солідарність на

НАЦІОНАЛЬНІЙ МАНІФЕСТАЦІЇ
4-го ВЕРЕСНЯ (September) 1938
В НЮ ЙОРКУ

HIPPODROME, at 43 Street & 6th Avenue, NEW YORK CITY

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЙОНҐСТАВН, О.

Торжество посвячення прапорів 274. відділу У. Н. Союзу.

В неділю, 17. липня ц. р., наш 274. відділ відбув торжество посвячення українського й американського прапору. Торжество це перемінилось у величавий громадянський празник, бо наше братство носить назву св. Петра й Павла. А й укр. прав. церква, при якій лькоується це братство, носить цю назву.

Рано приїхали автами і босом члени відділів 140 і 230, Укр.-амер. політичний Клюб і Союз Українок. Приїхали зо своїми прапорами, а їм на стрічу вийшло наше братство з прапором. Чудовий і зворушливий був вид, коли прапори наші вклонилися прапорам братських відділів і інших організацій. Так парадно вві-йшли всі в храм божий св. Петра й Павла, де при здвизі народу відбулася по Службі Божій торжественна церемонія посвячення прапорів, якої довершив місцевий парох о. С. Мусійчук, виголосивши відповідну до свята проповідь. До кумства стояли репрезентанти всіх прибулих організацій і все чесне громадянство.

По посвяченні удалися всі парадно на салю, де в підвалі („бейзменті") в гарнім холоднім місці засіли до столів до спільної гостини. Предсідник відділу, п. Михайло Волощак, відкрив гостину, витаючи присутніх, а на тостмайстра попросив о. Мусійчука, що провів молитву, а потім покликував до слова репрезентантів присутніх організацій.

Від відділу 140. У. Н. Союзу привітав грм. І. Кравець, а від від. 230 говорив і зложив привіт предсідник, п. Т. Періґ. Він підкреслив, що при таких нагодах, як посвячення прапорів одного з відділів Союзу, повинні бути присутні всі громадяни, не зважаючи на релігійні переконання, бо Союз є батьком для нас усіх. Від Укр. Амер. Політичного Клюбу говорив привітне слово предсідник п. І. Дубас, коротко але щиро і прихильно, зазначуючи, що Союз-Батько став почином усіх клюбів і наших патріотичних організацій. Від Сюзу Українок говорила предсідниця, пані Періґ (Розомило), підчеркуючи чинну працю жіноцтва в Союзі на патріотичнім ґрунті, бо роля жінки в наших змаганнях за добро і щастя нації таксамо важна й корисна як і чоловіка. Від від. 90. Народної Помочи привіт зложив п. Т. Бойко, зазначуючи, що всім нам треба стояти в рідних організаціях. Від укр. прав. громади говорив п. Н. Лопушанський, від сестриицтва пані М. Лінинська, від 99. від. Нар. Помочи пані М. Цабаняк, від Укр. Поступового Клюбу п. Нестор. Від від. 28. ОДВУ зложив привіт п. В. Сильчак. Говорили ще п. С. Ворожбит, Ю. Присташ, С. Мош, Ткачишин, О. Венгжин і інші.

По гостині вдалися гості до салі нагорі і засіли в крісла, щоб вислухати концерту. Над сценою видніяв напис: „Витайте Союзовці", а по боках маяли нові, посвячені прапори. Відкрилася куртина і хор „Бандурист", під управою о. С. Мусійчука, розпочав свято гимном У. Н. Союзу. Слова гимну виддеклямувала панна Розалія Лінинська. Присутні вислухали гимну стоячи. Вступне слово сказав предсідник нашого відділу, п. Мих. Волощак. Ішли далі пісні хору: „Гуляли", „Сив сокіл", „Верховина" і „Ґандзя".

Вірш М. Костишина „Витай, Батьку", виголосила Юлія Теминк, а вірш Лепкого „Не забувай" — Ан. Пашович.

Терцет пісень „Крилець", „Козаченьку, куди йдеш" і „Коломийка" відспівали діти о. Мусійчука. Вірш о. С. М. „Піонірам Союзу" віддав В. Сильчак. Панна Оля Мусійчук відспівала сопрановим сольом дві пісні: „На чужині загибаю" і Широкеє болоняч-ко", а дует її з рідною матірю, панею Мирославою Мусійчук, у піснях: „Гимн американських українців" і „Ой, сама ж я сама". Спів був величаво несподіванкою для присутніх і одною з найкращих точок програми.

Святкову промову виголосив о. С. Мусійчук, передаючи присутнім начерк історії початків, життя і зросту Союзу, тяжкі зусилля в його ході, рівні перешкоди, а вкінці згадав про Союз як одинокy найсильнішу і найбільшу нашу рідну організацію, яка світить нині всій нашій нації. Бесідник зазначив, що колиб не Союз, то не булиб інші подібні українські організації, клюби, січі, ОДВУ, чи Обєднання. Батько Союз наклинкує нас через „Свободу" вже 44 роки, щоб ми єдналися і організувалися, несли поміч Рідному Краєві та ставали в ряди всіх тих організацій і товариств, що прямують до волі і соборности України. Союз — це нікім не сплямлена, ніким з чужих не підтримувана організація й інституція; це наш Рідний Батько-Союз, це наш скарб, придбаний нашими робітничими, покервавленими в майнах і фабриках руками. Тепер треба подбати, щоб У Союзі були сотки тисяч членства і десятки міліонів майна. Воно станеться тоді, як усі Союзовці про це подбають і будуть організаторами Союзу, будуть втягати до нього своїх дітей. Бесідника винагороджено бурею оплесків.

Виступав іще чоловічий квартет з молодців: Б. Кіхтана, С. Заміщака, С. Волощака і Н. Пашовича і відспівав пісні „Я українську матір маю" та „Чом так скрито".

Вірш, присвячений Союзовцям від. 274 (о. С. М.), віддала панна В. Телепак.

Привітного листа пана В. Заґаєвича з Клівленду відчитав підписаний секретар. До всіх пісень на піяні приґравала панна Ірина Мусійчук.

На закінчення відспівав хор іще кілька пісень під орудою молодого асистента диригента, Андрія Прокопчака. Закінчено концертову програму відспіванням українського й американського гимну.

Підчас посвячення і бенкету зложили жертви на покриття коштів відділу: Від. 230. УНС $15; від. 140 УНС $5; Укр. Ам. Пол. Клюб $10; від. 99 У. Н. Помочи $5; Укр. прав. парохія $5; Укр. Поступовий Клюб $10; Союз Українок $5.

Особи зложили по $1: Текля Ворожбит, І. Дубас, І. Гармич, І. Кравець С. Мош, О. Венгжин, Т. Нановський, Мар. Періґ-Розомило, Т. Періґ, А. Курчицька, П. Лучко, М. Когут, Мар. Денис, Мар. Сухий, В. Терлецький, С. Нановський, М. Волощак, Г. Цабаняк, Варвара Дубас, пані Роган, Ю. Присташ, М. Терлецький, С. Ворожбит, Кат. Гинташ, Текля Була; Павлина Лощак, С. Циктор; по 50 ц.: Мар. Іванкевич, Т. Бойко, М. Кіхтан, С. Цицик, С. Кріль, Мар. Татарин, Мар. Стахура, Галина Миґаль, М. Нестор, Я. Потричкович Ю. Філь; І. Сухий, І. Віценцик, Мар. Цабаняк, І. Миґаль, А. Кіт, Б. Теодозів; по 25 ц.: Мар. Ворожбит, М. Мирдич, К. Лучик, В. Павлик; пані Федаш $2.

Щира подяка належиться всім жертводавцям і всім товариствам за їх участь і щирі жертви, таксамо щира подяка всім громадянам за їх присутність та звеличання цього великого нашого торжества. Особлива подяка всім учасникам програми, а зокрема о. Мусійчукові і його родині. Подяка сестрицтву за гостину.

По концерті була забава з танцями до пізної ночи. Ця урочистість довго остається в памяті Союзовців і всіх присутніх, що приобіцяли зєднати якнайбільше членства під прапор Союзу на славу України.

Михайло Волощак, предс.; **Петро Сильчак**, секр.; **Андрій Кравець**, касієр.

У СПРАВІ ЗЛУКИ ЗГОДИ БРАТСТВ З У. Н. СОЮЗОМ

У повищій справі головна канцелярія отримала знов деякі запити, на які даємо тут вияснення.

Щоби перевести злуку двох організацій з двох ріжних стейтів, треба конечно виповнити ті всі домагання, які є приписані й обняті асекураційними законами дотичних двох стейтів. Тут не робить ріжниці, чи злуку переводять великі, чи малі організації. Закон є однаковий для всіх організацій. Пишемо про те, бо деякі члени запитують: Пощо було друкувати та висилати стільки ріжних документів? Чи не краще було написати та вияснити коротко про злуку? Пощо було висилати ті всі документи кожному членові зокрема та витрачувати стільки грошей на друк і почту? Чи не можна було вислати все разом до відділу?

На ті всі питання ми можемо тільки запевнити тих членів, що коли би був можливий якийсь інший спосіб переведення цеї злуки, то головний екзекутивний комітет був би до того застосувався. Головний екзекутивний комітет У. Н. Союзу робив в асекураційних комісарів у Трентоні й Гарисбурґу всі можливі старання щодо того, щоб дістати дозвіл принаймні на те, щоб не висилати тих усіх документів кожному членові зокрема, одначе в тому напрямі ми не могли нічого осягнути. Ти смамим треба було поступити так, як цього вимагають закони.

Те „Заступництво", яким член уповажнює головного предсідника й головного секретаря віддати за нього голос за злуку, повинно бути підписане членом, а також свідком. Пригадуємо це, бо деякі члени прислали вже ці „Заступництва" без підпису свідка. Яко свідок, не мусить підписувати саме член членові. Яканебудь особа, що знає дотичного члена, може підписатися яко свідок.

При тій нагоді стверджуємо також, що справа злуки Згоди Братств з У. Н. Союзом не може спричинити й не спричинить ніякої зміни в грамотах членів У. Н. Союзу. Бо деякі члени вже запитують, чи не наступить якась зміна. Отже заявляємо, що тут не може бути ніякої зміни під ніяким оглядом, коли мова про членів У. Н. Союзу.

Головна канцелярія У. Н. Союзу.



ВИЗНАЧНІ ЖІНКИ.

Кілька жіночих організацій влаштували обід у честь панни Керстіни Гесельґрен, відомої провідниці жіночого руху в Швеції й посолки до шведського парляменту, як вона відвідала Америку зприводу тристаліття шведської імміґрації до Нового Світу. Президувала на обіді пані Рузвельтова, жінка президента Злучених Держав.

ЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКУ УЧАСТЬ У СВІТОВІЙ ВИСТАВІ

Дальші жертви на участь української імміґрації у Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 році зложили:

Громадяни з Елмайра і Елмайра Гайтс, Н. Й., по $2: П. Гричаник, Гр. Левуш, о. В. Довгович; по $1: В. Пасельський, В. Климовський, М. Осташевська, М. Корецький, І. Моспан, Д. Чучман, В. Стецъ, С. Вавер, А. Харчишин, Д. Харчишин, син. Д. Мовчан, І. Мацикура, М. Ментус, Я. Копко, К. Черкіс, З. Чорний; по 50 ц.: С. Зубрицький, А. Бубняк, П. Зубрицький, Г. Ропко, С. Талинців, К. Королинчак, Д. Кавулич, О. Витязь, О. Цуциа, М. Дудар, Г. Левуш, К. Іваник; Т. Селевич 30 ц.; по 25 ц.: М. Сколько, Пастушак, Л. Ватач, М. Рущак, Ю. Рущак, Л. Бурштин 10 ц. Разом $30.15

Відділ 50 У. Н. Союзу, Лорейн, Огайо	10.00
М. Ґалянка, Лорейн, О.	1.00
М. Микитка, Лорейн, О.	1.00
Д-р А. Кібзей, Дітройт, Міш.	5.00
Е. Ляхович, Ню Йорк, Н. Й.	5.00
Д-р В. Ґалан, Філядельфія, Па.	5.00
Комітет Спільного Пікніку, Бервік, Па.	25.00
Товариство св. Івана Хрестителя, від. 43 Провидіння, Випани, Н. Дж.	5.00
Товариство ім. Івана Франка, від. 172 У. Н. Союзу, Випани, Н. Дж.	5.00
Микола Пупчик, Джерзі Сіті, Н. Дж.	1.00
Братство св. Стефана, від. 221 У. Н. Союзу, Шікаґо, Ілл.	25.00
Тарас Шпікула, Шікаґо, Ілл.	2.00
Іван Курко, Шікаґо, Ілл.	1.61
Іван Карпа, Шікаґо, Ілл.	1.00
М. Беряк, Шікаґо, Ілл.	1.00
М. Багрій, Шікаґо, Ілл.	1.00
В. Лоняк, Шікаґо, Ілл.	1.00
Д. Стравпяк, Шікаґо, Ілл.	1.00
Товариство ім. Івана Франка, від. 372 У. Н. Союзу, Плейнфілд, Н. Дж.	25.00
Братство св. Йосафата і члени від. 273 У. Н. Союзу, Годсон, Н. Й.	38.50
Українська Католицька Церква св. Івана Хрестителя, Нортгемтон, Па.	25.00
Товариство Запорозька Січ, від. 325 У. Н. Союзу, Бруклин, Н. Й.	25.00
Братство св. Отця Николая, від. 191 У. Н. Союзу, Трой, Н. Й.	25.00
О. Бандас, Ричмонд Гіл, Н. Й.	1.00
Роман І. Смук, Шікаґо, Ілл.	5.00
Т. Луців, Лос Енджелес, Кал.	1.00

Дальші жертви просимо слати на адресу:

P. O. Box 1014 Church Street Annex, New York, N. Y.

Чеки й грошеві перекази треба виписувати на імя:

Nicholas Muraszko, Treasurer.

Коли пани обідають.

Перед бідним студентом, що через свою вбогість не їв часто обіду, хвалиться багатий панок-доробкевич, як він дбає про своє здоровля:

— Я — каже він — обідаю правильно в полудне, часом і перед полуднем, бо тоді обідають всі високопоставлені й багаті люди.

Йому у відповідь сказав іронічно студент:

— Помиляєтеся, пане! Знаю, що перед полуднем обідають зовсім бідні люди, в полудне підпанки, пополудні багаті пани, вечором міністри, але цісар аж на другий день. Я, очевидно, тримаю руку з найвищими достойниками та обідаю тоді, коли й вони, себто вечором, або аж на другий день.

—o—

В обезпечальні.

Контрольор обезпечальні питає служницю:

— В якім характері пращюєте в цьому домі?

Служниця: „Я... я... я без характеру".

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

БОСТОН, МАСС.

Піврічні збори 238 відділу У. Н. Союзу.

Цього року наш відділ виказав стільки праці, як ще ніколи передтим. Це показалось на піврічних зборах, які відбулися 17. липня ц. р. Відкривши збори, предсідник відділу, П. Мороз, обширніше пояснив зібраним той поступ, що його зробив відділ, і сказав, що відділ за короткий час подвоїв число своїх членів.

Далі він покликав секретаря відділу, И. Бербелицького, щоб здав фінансовий звіт з балю, що його влаштував відділ у ціли придбання фондів на закупно відділових прапорів. Хоч усі члени не були приявні на балі, то проте з балю прийшло чистого доходу $80. Гроші ці зложено в банку на щадниче конто, бо за ту суму не можна набути першої якости прапорів. В дальшім тягу нарад ухвалено влаштувати на площі Української Буковинської Громади один союзовий пікнік на ту ціль.

Черговою справою нарад була зміна назви відділу. Бо стара назва, яку носив відділ дотепер, а саме „Князя Данила", не задоволяла всіх. І. Берестецький поставив внесок, піддержаний панею А. Бербелицькою, щоб наш відділ називався ім. полк. Е. Коновальця. Той внесок дістав 20 голосів. Іван Масний поставив внесок, щоб назвати його іменем Івана Франка. Той вненок дістав 6 голосів. А. Івашків поставив внесок назвати відділ ім. Тараса Шевченка. Ця пропозиція також дістала 6 голсів. Д. Сілінський піддав внесок, щоб відділ назвати „Т-во Запорозька Січ". Цей внесок дістав 2 голоси. Супроти цього наш відділ буде відтепер називатися іменем Евгена Коновальця, ч. 238. Наше членство тим учинком виказало велику повагу до того, що віддав за свій нарід, за Україну, все що мав: своє життя.

Наш відділ складається зо свідомих та чесних українців, які були привязані до особи полк. Е. Коновальця та вірили в його працю. Нераз на його заклик складали більші суми на бойовий фонд.

Коли наш відділ не приняв інших пропонованих назв, то це не значить, що його члени не мають великої поваги також до інших українських мучеників та пробудників українського народу. Ми все і всюди гордимось нашими українськими пророками Тарасом Шевченком та Іваном Франком і клонимо перед ними свої голови. Та у випадку полк. Е. Коновальця ця втрата є така свіжа і така болюча, що його імя перевищило в голосуванні інші імена.

На кінець нарад приявні члени ставили ріжні запити, на що відділові урядники давали точні пояснення. Вирішено теж справу нагород. Перша нагорода припала Луїсові Киселеві. Він не є українець, а проте подарував ту нагороду у висоті $5 на прапори. Дві інші нагороди, одна в сумі $3, а друга в сумі $2, припали членам відділу.

Накінець забрав слово секр. Н. Давискиба та вказував на ту добру працю, яку союзовці роблять на народнім полі. Він також підносив заслуги тих українських громадян, які не даються зводити на маневі ріжним чужим, ворожим аґентам, а слухають провідників, що все радять їм добре.

За уряд відділу: **П. Мороз**, предс.; **И. Бербелицький**, касієр; **Н. Давискиба**, секр.



Українське село в Нютон, Н. Дж., де фільмує звукову фільму „Запорожець" Українська Фільмова Компанія Авраменка.

ЯК ТВОРИТЬСЯ „ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ"

Дні 6., 7. і 8. червня 1938. року запише наша історія як важні дати, бо в тих днях наново відтворювався, цим разом у новім виді, наш славний „Запорожець за Дунаєм".

Як повстав перший сценічний „Запорожець", там далеко на наших рідних українських землях, про це я багато не знаю, одначе хочу отсим розказати шановним читачам, як родився „Запорожець" уже звуковою фільмою тут на американській землі.

Після тритижневої непогоди нарешті появилося сонце, цілуючи золотисті верхи небосяжних „хмародерів" міста Ню Йорку. Повітря мало запах свіжого паперу, зігнилого мотуззя, вуглевого квасу з гароку золіни та водних випарів. Мій підземний „експрес" гнав що сили восьмою евеню в сторону двохсотної вулиці. Я нетерпеливо відчитую число кожної стації та нервуюся, що потяг не їде ще скорше. Нарешті я прибув до останньої стації й побіг пішки до фільмової студії, де рекордовано музику й спів „Запорожця".

Щоб дістатися до самої студії, треба перейти четверо дверей, а на кожних із них написано „Не вільно говорити". Над першими дверми червоне світло. Це знак, що покищо не можна входити до середини. Нараз дається чути голос дзвінка, що значить, що вхід уже дозволений. Вступаю в коридор, з нього до почекальні, а щойно звідси до самої студії. Є це величезна саля, повна світел ріжної величини. Всі присутні виглядають неначе манекіни, без ніякого виразу на обличчях. Я щойно сів у вигідне крісло, коли дзвінок знову остеріг усіх, що треба заховати безумовну тишину. Зараз потім наступив другий дзвінок на знак, що навіть дихати голосно не вільно, бо чутливий мікрофон рекордує найменший шелест. Everybody quiet! — крикнув директор і ціла студія покрилася гробовою тишиною. Все неначе завмерло.

На середині салі підвищення, на якому стоїть проф. Рудницький, а перед ним оркестра, зложена з 24 добірних музикантів. Технічний директор дає знак проф. Рудницькому, щоби починав. Диригент своїми руками й очима контролює кожний нерв і рух музикантів і співаків. На даний знак оркестра починає й на салі зачинають переливатися чудові мельодії „Запорожця". Чутливі очі заливаються мимоволі сльозами. Проф. Рудницький дає правою рукою знак Андрієві й Оксані, щоби були готові. Розлягаються чаруючі звуки дуєту „Ти мій друже, мій коханий". У передніх кріслах сидять д-р Ульмер, Михайло Ганн і Василь Авраменко. При інструментах, що рекордують звук, стоять два техніки, які вважають, щоб струя голосу не була ані засильна, ані заслаба. В окремій кімнаті на другім поверсі другий технік уважає на інструмент, який записує голос і музику. Д-р Ульмер перекидається зором із Ганном і дає йому якісь знаки руками, бо не вільно говорити. Дует закінчивсь і д-р Ульмер крикнув "cut" (переріж, зупини!) Всі машини задержано на хвилину, а директор з техніками однодушно заявляють, що дует випав дуже добре.

Зачато чергову пісню, „Місяцю ясний". Та сама обережність і та сама процедура. Цим разом я сиджу вже на горі, при голоснику (loud speaker), де технік слідить за найменшими помилками. Нараз дається чути якийсь шелест. Ганн дає приказ припинити дальший спів і рекордування. Починають знову зпочатку. Цю точку знимано чотири рази, поки директори не погодилися, що знимка добра.

Після обідньої перерви зачали рекордувати „Владико неба і землі". Проф. Рудницький зробив новий улад цієї пісні. В моїм житті ходив я багато по концертах та чув ріжні опери, одначе не чув нічого, що можна би порівняти з цією піснею. Насамперед чуєте тенор, опісля впадає сопран, а ще пізніше баритон. Кожний голос співає свою власну арію і має свої окремі слова. Подекуди ці голоси зливаються водно, а в інших місцях пливуть цілком окремо. Один голос зачинає, де другий скінчив, і так пливе ціла пісня нерозривно, аж поки цілий хор не зіллється з терцетом. Краса, яку годі описати словами! Навіть після вислухання цієї пісні не хочеться ще вірити, що це дійсність. Лише задля цієї одної пісні варт поїхати й на край світу, щоби почути „Запорожця". Одинокий рекорд з цієї пісні буде представляти вартість десятків долярів!

Кидаю ту чарівну палату Аладина. Вертаючись до буденної праці в канцелярії, думаю над тим, чи скоро вже прийде той час, коли українські фільми будуть вироблятися в Голивуді при співучасті найкращих мистецьких сил світу. Той час мабуть уже недалекий...

Г. Ватаманюк.



Михайло Швець,
оперовий співак, що грає ролю Карася в „Запорожці".



Степан Мостовий
і Славка Гарасимик
у „Запорожці за Дунаєм".



КРЕВНЯК ЛЕТУНА.

О. С. Фрейзер Ленґфорд, вуйко Догласа Коригена, що вкрився всесвітньою славою, переїхавши на своїй „тарадайці" з Ню Йорку до Ірляндії, приїхав до Америки, щоб обкинути свому кревнякові натиск юрби на нього.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Жертва на Дім у Новім Рогівці.

Спис жертводавців, котрі зложили датки на Український Народній Дім, що має стати в селі Роговець, пов. Збараж. На ту ціль зложили по $1: В. Фенс, Г. Гурин, Г. Марчак, І. Матіїв, о. А. Весоловський; по 50 ц.: Перемчак, І. Бекмен, М. Кулович, І. Драган, Синягівка, В. Таманюк; по 25 ц.: І. Галич, П. Мурашко, І. Потурний, М. Малачівський, Г. Тхір, П. Бобисюк, Д. Воробець, О. Рахай, І. Грабовський, С. Погорілець, І. Боднар, Тоня Чір, Гелен, Журко, П. Мельник, І. Скалатський, П. Малатич, Р. Рибак, М. Пиличук, П. Чурофліс, А. Боднарчук, П. Полюга, С. Зборовецький, М. Гурак; Е. Д., М. Савка, М. Крута, П. Падиль, К. Діва, Скалацький, Гороськин, Я. Яворик. Разом $16.50. Перший раз зібрано $39.50, разом $56, які вислано на адресу краєвого комітету: Ярослав Кушнір, село Новий Роговець, повіт Збараж.

Сердечну подяку складає всім жертводавцям Комітет: **Михайло Заблоцький, Михайло Тультані, Катерина Калищук.**

ЗЕМЛЯ ЯК ДОЛОНЯ

Острівець Ґельґолянд це морська скеля, окружена охоронним муром із бетону. Цеглясто барва острова із зеленою поверхнею різко відбиває від окруження. Цей шматок землі довгий півтори милі, націлу милю широкий, отже справді серед широкого моря виглядає наче долоня.

У містечку, з гарними домками та купелевими готелями, живе кількасот тузимців. Риболовля й обслуга купелевих гостей дає їм прожиток. Відрізані морем від решти світу, витворили власний діялект і звичаї. Їх народня поезія оспіває головно любов до рідної землі, яку характеризує барва червона (скеля), зелена (трава) і біла (пісок). Ті барви приняли теж на прапор. Характеристичні типи населення це ловці гомарів.

Погляд із острова на широке море, що без упину лиже низькі береги острівця, удари хвиль при припливі й відпливі говорять про його долю. У глибині моря поринає протилежний шматок землі, острівець Віт Кліф, що колись творив цілість із Ґельґоляндом.

На найвищім місці Ґельґолянду знімається могутня морська ліхтарня. Пересторога для кораблів. Як низький острів посеред широкого моря, Ґельґолянд дуже небезпечний. Кожне наближення корабля до острова означає розбиття об скелю. Тому то на Ґельґолянді є ратункове поготівля. Із корковими поясами на грудях і на животі кидаються ті люди в море. Хто з туристів, що відвідують Ґельґолянд, боязкіший, успокоюється, коли побачить тих людей із ратункового відділу.

Ґельґолянд відіграв в історії Европи важну ролю. З данських рук перейшов як другорядний острів під владу Англії, а виміною за кольонію в Африці одержала його Німеччина. Замісць купелів повстають на Ґельґолянді твердині, база для підводних човнів, які у світовій війні накоїли Англії так багато лиха. Численні касарні, засипаний тунель у скелі, що був кривкою підводних човнів, говорять про стратегічне значіння острова.

А Ґельґолянд це ідеальне місце для морських купелів. Перший впав на думку будувати тут такі купелі ґельґоляндський тесля Сіменс. Вдячні земляки побудували йому памятник. Назва острова в ґельґоляндськім діялекті є Ґіліг Люп, що значить: Свята Земля (по німецьки: Гайліґес Лянд — Ґельґолянд).

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 28. липня 1938. помер у Балтимор, стейт Мериленд, довголітній член Товариства ім. Івана Франка, від. 337. У. Н. Союзу,

ЙОСИФ СЕМЕНКІВ.

Покійний родився в селі Вишнівчик, повіт Підгайці, Галичина.

Похорон відбудеться в понеділок, 1. серпня 1938., з дому жалоби, 6422 Holobird Ave.

Вічна Йому память!

Петро Семенків.

ПОХОРОННІ ЗАВЕДЕННЯ







В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ. (56)



Тепер Док рішив виконати свій плян. Він неначе вивірка почав перескакувати з дерева на дерево, аж доки не здігнав цілої валки дикунів. Дикуни йшли до місця, на якім задумували отаборюватися. Закрившися в густі кучері дерева, Док почав довкруги добре розглядатися. Він навіть порахував усіх дикунів і переконався, що той, що йшов іззаду, був останній.

Крім нього не могло бути інших. Не надумуючись довго, Док натягнув з цілої сили свій лук, що показався таким справним уже в попереднім змаганні з дикуном, і випустив стрілу в напрямі плечей дикуна. Стріла вирвалася з тятиви і її лезо глибоко вбилося між лопатки дикуна. Він звереснув з цілої сили і впав неживий на землю.

Док чимскорше подався на інше, сусіднє дерево і там заховався глибоко в листю. Крик дикуна звернув увагу тих, що йшли попереду. Всі вони в поспіху почали вертатись і шукати свого товариша. Голм, найстарший жрець, кілька разів кликав його, та той не відзивався. Це забрало їм добрих кілька хвилин, заки вони знайшли його, зарито в траві.

Дикуни кинулись до мертвого тіла свого товариша, а Голм торжественно виголосив: „Його вбила стріла. Стріла, випущена тим третім білим чоловіком, що втік". З горла решти дикунів вирвався оклик гніву. Вони чекали, що тепер прикаже їх ватажок. А також Док здалека пильно слідкував за тим, що тепер пічнуть дикуни. Чи будуть так поводитись, як він передбачував.